

Adolygiad o Wasanaethau Cynllunio – Cyngor Sir y Fflint

Blwyddyn archwilio: 2023-24

Dyddiad cyhoeddi: Chwefror 2025

Cyfeirnod y ddogfen: 4715A2025

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Sir y Fflint fel rhan o waith a gyflawnir yn unol ag Adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, ac Adran 15 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Ni chymerir cyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn rhinwedd ei swydd unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Mae'r Cod Adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

.

Cynnwys

Adroddiad cryno	
Crynodeb	4
Yr hyn yr ydym yn ei adolygu a pham	4
Yr hyn a ganfuom	4
Argymhellion	5
Adroddiad manwl	7
Atodiadau	
Atodiad 1 - Cwestiynau allweddol a beth yr ydym yn chwilio amdano	13

Adroddiad cryno

Crynodeb

Yr hyn yr ydym yn ei adolygu a pham

- 1 Mae gwasanaethau cynllunio'r cyngor yn alluogwyr strategol bwysig sy'n cefnogi llawer o ddatblygiadau pwysig a mawr a all helpu cyngorau i gyflawni eu hamcanion a'u huchelgeisiau corfforaethol. Yn dilyn ein sicrwydd a'n gwaith risg yn 2023-24, nodwyd trefniadau perfformiad ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio yng nghyngor Sir y Fflint fel risg archwilio.
- 2 Gwnaethom adolygu trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn ymwneud â Gwasanaeth Cynllunio'r Cyngor, i sefydlu a oes trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau ar gyfer darparu'r Gwasanaeth Cynllunio.
- 3 Gwnaethom edrych i ba raddau y mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn cefnogi amcanion corfforaethol a lefel gwasanaeth y Cyngor, eglurder rolau a chyfrifoldebau, adnoddau ar gyfer y gwasanaeth, monitro perfformiad a threfniadau cydweithio. Ni wnaethom edrych ar sut y gwneir penderfyniadau cynllunio unigol.
- 4 Er mwyn sicrhau cysondeb o ran adrodd gydag adolygiadau eraill o'r gwasanaeth cynllunio, rydym yn diffinio'r Gwasanaeth Cynllunio fel un sy'n cynnwys rheoli datblygiadau, polisi a gorfodi. Nid oedd yr adolygiad yn canolbwyntio ar feysydd eraill o'r Gwasanaeth Cynllunio, Amgylchedd a'r Economi ehangach.
- 5 Gwnaethom gynnal yr adolygiad yn ystod y cyfnod rhwng mis Chwefror a mis Mehefin 2024.

Yr hyn a ganfuom

- 6 Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn: **A yw'r Gwasanaeth Cynllunio yn dangos trefniadau priodol i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau?**
- 7 Yn gyffredinol, canfuom: **Nid oes gan y Cyngor drefniadau perfformiad digonol ar waith ar gyfer darparu'r Gwasanaeth Cynllunio ond mae wedi cynyddu capasiti ac aliniad cryfach o'r gwasanaeth i flaenoriaethau corfforaethol.**
- 8 Rydym wedi dod i'r casgliad hwn oherwydd:
 - bod y Cyngor yn cydnabod bod y Gwasanaeth Cynllunio yn allweddol i gyflawni ei flaenoriaethau corfforaethol, ond mae'r diffyg adrodd perfformiad yn rhwystr i fonitro cynnydd;
 - mae gwendidau trefniadau goruchwyllo yn cyfyngu ar gynllunio adnoddau strategol ar gyfer y gwasanaeth cynllunio; a
 - nid yw'r Cyngor yn gallu dangos sut mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn sicrhau gwerth am arian, oherwydd absenoldeb data cywir sy'n deillio o faterion TG hirsefydlog, adroddiadau perfformiad priodol a threfniadau craffu cadarn.

Argymhellion

Arddangosyn 1: argymhellion

Mae'r tabl isod yn nodi'r argymhellion a nodwyd gennym yn dilyn yr adolygiad hwn.

Argymhellion

Rheoli perfformiad a risg

- A1 Daethom o hyd i wendidau yng nghyfraniadau monitro perfformiad ac adrodd perfformiad y Cyngor o'r Gwasanaeth Cynllunio. Er mwyn sicrhau mwy o dryloywder ac atebolrwydd, dylai'r Cyngor:
- ailedrych ar y cynnydd ar ganlyniadau'r system rheoli llwyth achosion ac adrodd i'r Aelodau;
 - adolygu camau adnabod, monitro a lliniaru risg sydd wedi'u cynnwys yn y gofrestr risg gwasanaeth mewn perthynas ag adrodd perfformiad;
 - cynllun busnes adolygu'r gwasanaeth i sicrhau bod camau gweithredu a mesurau perfformiad allweddol yn briodol i gefnogi amcanion corfforaethol, a sicrhau bod mecanweithiau ar waith i fonitro a diweddarau'r cynllun yn rheolaidd; a
 - chyfleu diweddariad ar y cynnydd gyda'r uchod i'r Cabinet a'r Pwyllgor Cynllunio.

Polisiau

- A2 Canfuom fod cyfleoedd i wella eglurder polisiau a gweithdrefnau. Dylai'r Cyngor:
- adolygu a diweddarau'r polisi gorfodi i helpu i gynyddu effeithlonrwydd a lleihau nifer yr atgyfeiriadau amhriodol;
 - cyfleu polisi gorfodi wedi'i ddiweddarau i staff, aelodau a'r cyhoedd;
 - adolygu a diweddarau'r Cod Ymarfer Cynllunio a gyhoeddwyd i sicrhau bod gan y cyhoedd ganllawiau cyson, cywir a chyfredol ar weithdrefnau ac arferion cynllunio'r Cyngor.

Goruchwyllo a chraffu

- A3 Cawsom gyfleoedd i wella meini prawf monitro, goruchwyllo a dwysáu ar gyfer sawl pwyllgor, er mwyn sicrhau bod aelodau'r pwyllgorau hynny'n glir ynghylch eu rolau a'u cyfrifoldebau. Dylai'r Cyngor:
- adolygiad Cylch Gorchwyl ar gyfer Grŵp Strategaeth Gynllunio, Cynllunio, Bwrdd Rhaglen yr Amgylchedd a'r Economi, Pwyllgor Cynllunio a Phwyllgor Craffu a Goruchwyllo'r Amgylchedd a'r Economi; ac

Argymhellion

- egluro cyfrifoldebau pob pwyllgor ar gyfer adolygu perfformiad gwasanaeth er mwyn sicrhau bod meini prawf monitro, goruchwylio a dwysáu effeithiol

Adroddiad manwl

Nid oes gan y Cyngor drefniadau perfformiad digonol ar waith ar gyfer darparu'r Gwasanaeth Cynllunio ond mae wedi cynyddu capasiti ac aliniad cryfach o'r gwasanaeth i flaenoriaethau corfforaethol

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod y Gwasanaeth Cynllunio yn allweddol i gyflawni ei flaenoriaethau corfforaethol, ond mae'r diffyg adrodd perfformiad yn rhwystr i fonitro cynnydd

Cynllunio strategol

- 9 Mae'r Cyngor yn dibynnu ar y Gwasanaeth Cynllunio fel galluogwr allweddol i gyflawni blaenoriaethau corfforaethol allweddol sy'n gysylltiedig â'i amcanion llesiant. Rydym yn cydnabod, dros y tair blynedd diwethaf, bod y gwasanaeth wedi gorfod goresgyn nifer o heriau mewnol wrth gyflawni'r blaenoriaethau hyn, gan gynnwys capasiti adnoddau a materion gweithredu meddalwedd rheoli llwyth achosion, a achosodd anawsterau wrth echdynnu data perfformiad cywir. Yn ystod y cyfnod hwn, mae'r gwasanaeth hefyd wedi datblygu a mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) ac wedi gweithio i leihau nifer y cwynion a dderbyniwyd am y gwasanaeth, wrth ymateb i bwysau allanol ehangach, yn enwedig adferiad Covid a newidiadau i ofynion deddfwriaethol.
- 10 Yn sail i flaenoriaethau'r Gyfarwyddiaeth, mae cynlluniau gwasanaeth yn cynnwys camau gweithredu sy'n gysylltiedig â'r blaenoriaethau corfforaethol. Mae pob un o'r camau gweithredu yn cael eu neilltuo i berchennog cyfrifol, fodd bynnag, prin yw'r dystiolaeth i ddangos sut mae cynnydd yn cael ei fonitro a'r effaith tymor byr i'r tymor hir y bydd y camau gweithredu yn ei gael.
- 11 Nid yw'r blaenoriaethau ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio yn y cynlluniau busnes presennol a blaenorol wedi newid ac maent yn cynnwys adolygu a diweddarau nifer o brosesau a dogfennau. Yn benodol, mae cynlluniau'n nodi bod diweddarau'r Polisi Gorfodi Cynllunio a datblygu adroddiadau a monitro perfformiad yn flaenoriaethau gwasanaeth.
- 12 Er bod y gwasanaeth yn cydnabod pwysigrwydd Polisi Gorfodi cyfredol, prin yw'r dystiolaeth i ddangos pa gynnydd sydd wedi'i wneud. Mae'r polisi presennol yn rhagflaenu'r set ddiweddaraf o ddata gorfodi, a adroddwyd yn 2021. Mae polisiâu hen ffasiwn yn arwain at aneffeithlonrwydd ac nid ydynt yn rhoi eglurder ar brotocolau gorfodi cyfredol i Aelodau a'r cyhoedd.
- 13 Mae'r Gyfarwyddiaeth hefyd wedi nodi bod angen diweddarau'r Cynllun Dirprwyo fel blaenoriaeth. Cymeradwyodd y Cabinet newidiadau i'r cynllun yn 2023, gan

gynnwys Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth yn cydnabod bod angen adolygiad pellach i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn addas i'r diben. Bydd hyn yn helpu i gynyddu effeithlonrwydd ac yn sicrhau bod atgyfeiriadau priodol yn cael eu gwneud i'r pwyllgor cynllunio. Gwelsom nad oes dyddiadau targed clir i gamau gan gynnwys diwygiadau i bolisiau a'r Cynllun Dirprwyo.

- 14 Mekanwaith allweddol arall i gefnogi'r blaenoriaethau hyn yw drwy sefydlu Cynllun Datblygu Lleol (CDLI). Mabwysiadodd y Cyngor ei CDLI yn 2023 yn unol â'r flaenoriaeth gorfforaethol 'Economi' a'r amcan llesiant cysylltiedig; 'Cysylltu cymunedau a galluogi adferiad a thwf economaidd cynaliadwy'. Canfuom, trwy gytuno ar amcanion y CDLI, fod gwell dealltwriaeth bellach rhwng swyddogion ac Aelodau, a thrwy'r adroddiad Monitro Blynyddol, mae arwyddion calonogol bod y cyngor yn gwneud cynnydd cadarnhaol tuag at gyflawni ei ofynion tai a ddyrannwyd. Er gwaethaf y cynnydd hwn, canfuom nad yw'r Cyngor yn nodi, asesu nac adrodd ar ddata perfformiad yn erbyn targedau priodol fel mater o drefn, a heb hyn, ni all y Cyngor fonitro'r cynnydd cyflawni yn llawn yn erbyn amcanion corfforaethol.

Adroddiad perfformiad statudol

- 15 Mae mesur perfformiad yn offeryn rheoli allweddol wrth helpu i sicrhau gwelliannau mewn gwasanaethau lleol¹. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod adrodd yn flynyddol ar y data hwn i Lywodraeth Cymru. Yn 2020 tynnodd Llywodraeth Cymru y gofyniad hwn yn ôl, i gydnabod y pwysau ar wasanaethau cynllunio lleol a lleihau'r baich adrodd ychwanegol. Er gwaethaf y diffyg adrodd allanol, dylai Cyngorau nodi o hyd sut maent yn bwriadu mesur perfformiad, yn unol â rhwymedigaethau statudol. Fodd bynnag, gwelsom nad oedd gan y Cyngor unrhyw ffordd o ddarparu gwybodaeth perfformiad i uwch reolwyr neu Aelodau o 2022 a dim mecanwaith ar gyfer monitro ceisiadau cynllunio llwyth achosion a chamau gorfodi.
- 16 Ailadroddodd Llywodraeth Cymru y gofyniad adrodd blynyddol ar berfformiad yn 2022 ac er bod y Cyngor bellach wedi cyflwyno ei Adroddiad Monitro Blynyddol, ni fu adroddiad perfformiad i Lywodraeth Cymru ers 2022, am gyfnod o ddwy flynedd². Heb hyn, ni all y gwasanaeth cynllunio fonitro na dangos cynnydd yn erbyn mesurau perfformiad allweddol. Ar adeg ein hadolygiad, Cyngor Sir y Fflint oedd yr unig awdurdod cynllunio Cymreig i beidio â chyflwyno adroddiadau chwarterol ers 2022.
- 17 Er mwyn sicrhau bod cynlluniau busnes yn cael eu cyflawni yn unol ag amcanion Corfforaethol, a bod materion yn cael eu nodi a'u cynyddu'n gyflym, mae

¹ Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, [Llawlyfr Cynllunio – Canllaw i Aelodau](#), Mai 2022. Mae'r llawlyfr yn rhoi arweiniad ar adrodd perfformiad, gan gynnwys defnyddio data meintiol ac ansoddol i sicrhau gwelliant parhaus i'r gwasanaeth.

² Yn dilyn cyfnod ein hadolygiad, mae data monitro chwarterol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Awst 2024 yn dangos bod y Cyngor wedi cyflwyno data Perfformiad ar gyfer y cyfnod rhwng Ionawr a Mawrth 2024.

cyfathrebu ac adrodd mewnol effeithiol yn hanfodol i sicrhau bod yr holl staff yn ymwybodol o'r hyn y maent yn ceisio'i gyflawni ac yn gallu rhoi adborth rheolaidd ar unrhyw faterion. Canfuom fod cyfathrebu mewnol anffurfiol da a rheolaidd rhwng staff gweithredol a rheoli, gyda rhywfaint o ddealltwriaeth o sut mae camau gweithredu unigol yn cyfrannu at strategaeth ehangach. Fodd bynnag, daeth o hyd i dystiolaeth gyfyngedig yn dangos sut mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn cofnodi canlyniadau cyfarfodydd, er mwyn rhoi sicrwydd eu bod yn rhannu gwybodaeth am berfformiad yn rheolaidd neu'n cynyddu'r risgiau pan fo angen.

Cydweithio strategol

- 18 Mae cydweithio â phartneriaid rhanbarthol yn digwydd drwy gyfarfodydd misol y Prif Swyddog Cynllunio ac ymhlith Rheolwyr Datblygu Strategol. Mae Gwasanaeth Mwynau a Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru yn bartneriaeth ffurfiol rhwng Cyngor Sir y Fflint fel awdurdod arweiniol, a nifer o awdurdodau Cynllunio eraill. Mae'r bartneriaeth wedi'i seilio ar gontract clir sy'n nodi canlyniadau a gofynion strategol.

Mae gwendidau trefniadau goruchwylio yn cyfyngu ar gynllunio adnoddau strategol ar gyfer y gwasanaeth cynllunio

Rolau a chyfrifoldebau

- 19 Mae'r Cod Ymarfer Cynllunio yn nodi'r rolau, cyfrifoldebau a'r canllawiau gweithdrefnol ar gyfer swyddogion ac Aelodau. Nid yw'r Cyngor wedi diweddarau'r Cod ers 2014, sy'n rhagflaenu mabwysiadu'r CDLI, trefniadau cyfarfod hybrid a Chyfansoddiad y Cyngor 2023. Mae diweddarau dogfennau cyhoeddedig yn rheolaidd yn sicrhau bod gan y cyhoedd fynediad at ganllawiau cyson, cywir a chyfredol. Yn gyffredinol, dilynir protocolau ynghylch ceisiadau cynllunio ac ymchwiliadau gorfodi a cheir mecanweithiau priodol i fynd i'r afael ag achosion o dorri.
- 20 Er bod staff gweithredol yn glir ynghylch eu rolau a'u cyfrifoldebau, mae'r Cyngor yn colli cyfle i dynnu sylw at berfformiad y gwasanaeth Cynllunio yn ehangach a chryfhau'r trefniadau llywodraethu wrth wneud hynny. Nid yw mecanweithiau goruchwylio allweddol yn gweithredu fel y bwriadwyd, yn enwedig pwyllgorau a Byrddau sydd â'r dasg o berfformio, rheoli risg a chraffu.
- 21 Mae sawl pwyllgor yn gyfrifol am oruchwylio'r gwasanaeth, pob un â chylch gorchwyl clir, er nad ydynt yn cael eu dilyn yn agos. Gallai'r Cyngor fod yn gliriach o'u pwrpas a'u canlyniadau, drwy adolygu cylch gorchwyl Grŵp y Strategaeth Gynllunio, Bwrdd y Rhaglen a'r Pwyllgor Cynllunio a Chraffu. Bydd darparu eglurder pellach yn sicrhau bod yr Aelodau'n glir ynghylch eu cyfrifoldebau, yn gwella cysondeb a thryloywder, ac yn hyrwyddo craffu effeithiol.

- 22 **Mae'r Bwrdd Rhaglen Cynllunio, yr Amgylchedd a'r Economi (PB)** yn cynnwys Aelodau a swyddogion cynllunio. Wedi'i ffurfio i ddechrau i adolygu materion ariannol a chyllidebol, mae'r Bwrdd wedi esblygu i gynnwys adolygu perfformiad ehangach ac adrodd ar reoli risg. Nid yw trafodaethau'n cael eu cofnodi'n ffurfiol ac ni ddaethom o hyd i dystiolaeth bod y Bwrdd Rhaglen yn adolygu perfformiad y gwasanaeth yn erbyn targedau clir, nac eitemau agenda ar berfformiad. Hysbysir diweddariad cofrestr risg gwasanaeth i'r Bwrdd Rhaglen, sy'n nodi ardaloedd risg cyffredinol ond nid yw'n nodi sut y bydd y risgiau hyn yn cael eu lliniaru. Felly mae'n anodd asesu sut mae risgiau'n cael eu blaenoriaethu a'u monitro'n gadarn.
- 23 **Mae'r Grŵp Strategaeth Gynllunio (PSG)** yn gyfrifol am wneud argymhellion i'r Cyngor, y Cabinet, y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, a'r Pwyllgor Cynllunio ar ystod o faterion ac mae'n darparu fforwm i drafod materion allweddol. Mae'r argymhellion yn cynnwys gwelliannau i'r broses gynllunio, y Cod Ymarfer a gweithrediad y Pwyllgor Cynllunio. Mae ei gylch gorchwyl, a ddiweddarwyd yn 2022, hefyd yn cynnwys cyfrifoldeb am adolygu perfformiad canlyniadau apêl ehangach y gyfarwyddiaeth Gynllunio, a datblygu'r CDLI. Mae'r PSG wedi bod yn allweddol wrth ddatblygu a mabwysiadu'r CDLI, a chanllawiau atodol i gefnogi ei gyflawni. Mae angen eglurder pellach ar ei rôl monitro perfformiad, o gofio nad yw'r Grŵp yn ystyried adroddiadau perfformiad na data rheolaidd.
- 24 **Mae Pwyllgor Craffu a Goruchwylio'r Amgylchedd a'r Economi yn** cyfarfod bob mis i drafod materion sy'n cynnwys y Gyfarwyddiaeth Cynllunio, yr Amgylchedd a'r Economi. Ni ddaethom o hyd i dystiolaeth bod y Pwyllgor yn adolygu unrhyw faterion sy'n ymwneud â pherfformiad neu oruchwyliaeth o'r gwasanaeth Cynllunio ers mis Medi 2021.
- 25 Yn olaf, nid yw'r **Pwyllgor Cynllunio** wedi bod yn monitro perfformiad yn unol â'u cylch gorchwyl ac nid yw wedi derbyn na gofyn am ddata monitro perfformiad.

Rheoli adnoddau

- 26 Mae'r Cyngor wedi gweld ei wariant gros mewn rheoli datblygu yn cynyddu 14% yn y cyfnod pum mlynedd rhwng 2017-18 a 2022-23 ac ar hyn o bryd mae'n cyfrif am 17% o gyfanswm gwariant Cynllunio, Amgylchedd a'r Economi ar gyfer 2022-23.³ Er mwyn ymateb i'r cymhlethdod a'r gofynion ar y timau Rheoli Datblygu a Gorfodi, cafodd y gwasanaeth ailstrwythuro yn 2022. Y bwriad oedd gwneud y gorau o reoli llwyth achosion a hyrwyddo mwy o wytnwch staff. Mae'n ymddangos bod y strwythur newydd yn gweithio fel y bwriadwyd ac yn darparu cyfleoedd i ddatblygu staff.
- 27 Er gwaethaf y cynnydd yn y gwariant yn y gwasanaeth a newidiadau i strwythur y gweithlu, mae absenoldeb data perfformiad cywir yn ei gwneud hi'n anodd i aelodau neu uwch reolwyr fonitro adnoddau'n strategol i benderfynu a yw'r gwasanaeth yn gweithredu'n effeithlon ac yn llawn adnoddau i gyflawni ei

³ Data Cymru, [gwariant alldro referniw](#)

amcanion. O ganlyniad, mae gan y Cyngor wybodaeth gyfyngedig i lywio cynllunio'r gweithlu a chynllunio olyniaeth tymor hwy.

Nid yw'r Cyngor yn gallu dangos sut mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn sicrhau gwerth am arian, yn absenoldeb data cywir sy'n deillio o faterion TG hirsefydlog, adroddiadau perfformiad priodol a threfniadau craffu cadarn

Goruchwylio a Chraffu

- 28 Mae casglu, adrodd a chraffu ar ddata perfformiad yn swyddogaeth sylfaenol mewn unrhyw Awdurdod Cynllunio. Mae rheoli perfformiad da yn helpu i fonitro cynnydd ac yn rhoi sicrwydd i'r Aelodau, swyddogion a'r gymuned y mae'n ei gwasanaethu bod y gwasanaeth yn darparu gwerth am arian.⁴
- 29 Nid oedd yr Aelodau'n ymwybodol nad oedd adrodd i Lywodraeth Cymru wedi digwydd ers dwy flynedd. Er gwaethaf y rhwymedigaethau statudol ar gyfer cynllunio a gorfodi, nid yw'r Aelodau wedi derbyn na gofyn am y data perfformiad hwn. Er bod data ariannol manwl yn cael ei adrodd i'r Bwrdd Rhaglen i'w adolygu a'i ddadansoddi, gwneir hyn heb gefnogi data ar nifer y ceisiadau ac ymchwiliadau gorfodi i helpu'r Bwrdd i asesu gwerth am arian.
- 30 Nid yw craffu ffurfiol a chadarn wedi digwydd ar lefel gorfforaethol i werthuso perfformiad y gwasanaeth wrth gyflawni ei ddyletswyddau statudol. Er mwyn cyfuno hyn, nid yw absenoldeb data cywir wedi cael ei gynyddu fel risg o gyflawni amcanion corfforaethol, cynllunio adnoddau a dangos gwerth am arian. Nid yw'r Gyfarwyddiaeth wedi cyhoeddi Adroddiad Perfformiad Blyneddol ers 2017.
- 31 Gyda ffioedd cynllunio ledled Cymru yn parhau'n statudol, a chymhlethdod cynyddol ceisiadau cynllunio, rhaid i gynghorau wybod eu costau yn ymwneud â'r gwasanaeth cynllunio, er mwyn sicrhau bod risgiau i adnoddau'n cael eu deall ac i ddeall gofynion cyllido. Ar hyn o bryd nid oes gan y Cyngor wybodaeth reoli gredadwy ynghylch costau ac nid yw wedi gofyn am hyn gan ddeiliaid portffolio. Yn ogystal, mae deddfwriaeth cynllunio cenedlaethol yn nodi, os nad yw'r gwasanaeth yn cyrraedd targedau penderfynu cynllunio, y gallai ymgeiswyr fod yn gymwys i gael ad-daliad ffioedd ymgeisio. Gan na all y gwasanaeth fesur perfformiad yn gywir a chostau ad-daliad dilynol, mae'n anodd asesu a yw'r Cyngor yn cyflawni gwerth am arian o'r gwasanaeth.
- 32 Trwy gydol ein gwaith, rydym wedi tynnu sylw at absenoldeb data perfformiad a diffyg goruchwyliaeth. Mae'r Cyngor bellach wedi darparu rhywfaint o ddata dangosyddion cenedlaethol data perfformiad statudol cyfyngedig hyd at 2023-24 ac ers hynny mae wedi cyflwyno data chwarterol i Lywodraeth Cymru ar gyfer eu

⁴ Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, [Llawlyfr Cynllunio – Canllaw i Aelodau](#), Mai 2022

datganiad data diweddaraf⁵ Nid yw data wedi'i ddadansoddi ar gyfer yr adroddiad hwn, gan nad oedd ar gael adeg yr adolygiad, er ei bod yn galonogol bod gan yr Awdurdod rywfaint o hyder yn ei ddata iddo gael ei gyflwyno.

- 33 O ran data gorfodi, roedd yr adroddiad perfformiad diweddaraf i'r Pwyllgor Cynllunio, Craffu a Goruchwylio'r Amgylchedd a'r Economi ym mis Medi 2021 ac mae'n cynnwys ystadegau perfformiad am y pedair blynedd flaenorol yn erbyn dangosyddion Llywodraeth Cymru. Ar y pryd aeth yr adroddiad i'r Pwyllgor, roedd y gwasanaeth yn cyrraedd y targed 84 diwrnod ar gyfer cymryd camau cadarnhaol. Mae hefyd yn nodi bod yn rhaid cofnodi, cydnabod a blaenoriaethu pob achos gorfodi, beth bynnag yw sylwedd neu raddfa. Dywed yr adroddiad nad yw 70% o'r cwynion a gofnodir yn ymwneud â thorri rheoliadau cynllunio ac mae 15% o achosion yn doriad bach na fyddai'n cael ei ystyried yn hwylus i ymchwilio.

System rheoli llwyth achos

- 34 Yn 2022, gweithredodd y Cyngor system feddalwedd rheoli llwyth achosion newydd, gyda'r nod o wella mynediad at wybodaeth ar geisiadau cynllunio ac achosion gorfodi ar gyfer Aelodau, swyddogion a'r cyhoedd. Nid yw'r feddalwedd allanol wedi gallu cynhyrchu data perfformiad cynllunio cywir ers ei weithredu ac nid yw wedi cael sylw priodol na gwaethygu risg tan yn ddiweddar. Mae staff yn gweld bod y meddalwedd yn feichus ac yn aneffeithlon ac ni allant gael gafael ar wybodaeth yn hawdd, gyda rheoli achosion gorfodi yn profi'r anawsterau mwyaf. Ar ôl iddi ddod yn amlwg nad oedd y feddalwedd yn darparu, roedd y gwasanaeth wedi gwneud trefniadau amgen i gynhyrchu data perfformiad gan ddefnyddio'r platfform Power Bi, ond ni fu hyn ar waith tan yn ddiweddar.

Rydym yn cydnabod yr ymdrechion y mae swyddogion rheng flaen wedi'u gwneud, i ddatrys y mater hwn, fodd bynnag, roedd angen cryn adnoddau ar yr ymdrechion hyn, gan gynnwys gwaith llaw aneffeithlon a llafurus i gynhyrchu adroddiadau ar gyfer cyfarfodydd anffurfiol ac i gynorthwyo staff i reoli llwythi achosion yn effeithlon.

Monitro eraill

- 35 Gall meincnodi yn erbyn awdurdodau eraill a monitro'r lefel a'r math o gwynion a dderbynnir fod yn ddangosydd o ba mor dda y mae gwasanaeth yn perfformio. Adeg yr adolygiad nid oedd y Cyngor yn gallu meincnodi perfformiad yn erbyn awdurdodau cynllunio lleol eraill yn absenoldeb adroddiadau perfformiad i Lywodraeth Cymru.
- 36 Rydym yn cydnabod bod y gwasanaeth cynllunio wedi gwneud cynnydd nodedig mewn perthynas â chwynion a dderbyniwyd, gan arwain at ostyngiad cyffredinol mewn cwynion, yn enwedig gan yr Aelodau. Mae'r gwasanaeth wedi cyflawni hyn drwy hyfforddiant a chyfathrebu i gynyddu dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth.

⁵ Llywodraeth Cymru, [Arolwg chwarterol rheoli datblygu \(Ionawr i Fawrth 2024\)](#), a gyhoeddwyd Awst 2024

Atodiad 1

Cwestiynau allweddol a'r hyn yr ydym yn chwilio amdano

Arddangosyn 2: cwestiynau allweddol a'r hyn yr ydym yn chwilio amdano

Mae'r tabl isod yn nodi'r cwestiwn yr oeddem yn ceisio ei ateb wrth gynnal yr archwiliad hwn, ynghyd â'r meini prawf archwilio a ddefnyddiwyd gennym i gyrraedd ein canfyddiadau.

Cwestiwn Lefel 2	Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)
2.1 A oes gan y Gwasanaeth Cynllunio amcanion sy'n cyd-fynd â blaenoriaethau strategol corfforaethol?	<ul style="list-style-type: none">Mae gan y Gwasanaeth Cynllunio gynllun busnes (neu gyfwerth) gydag amcanion perthnasol y mae'r rhai sy'n ymwneud â'r gwasanaeth Cynllunio yn eu deall.Mae amcanion y Cynllun Datblygu Lleol wedi'u hintegreiddio i ddarparu gwasanaethau cynllunio.Mae'r Gwasanaeth Cynllunio wedi nodi mesurau sy'n adlewyrchu effeithiau tymor byr a thymor hir, gyda cherrig milltir sy'n adlewyrchu cynnydd fel y bo'n briodol.Mae gan y Cyngor gyfathrebu mewnol effeithiol gan gynnwys cyfarfodydd tîm rheolaidd o fewn y gwasanaeth a chyda'i bartneriaid.Mae'r Gwasanaeth Cynllunio wedi'i integreiddio fel galluogwr allweddol i gefnogi'r Cyngor i gyflawni ei amcanion corfforaethol.
2.2 A oes gan y Gwasanaeth Cynllunio rolau a chyfrifoldebau sydd wedi'u diffinio'n glir y glynir wrthynt?	<ul style="list-style-type: none">Mae cylch gorchwyl clir i'r Pwyllgor Cynllunio.Mae aelodau'r Pwyllgor Cynllunio a staff cynllunio yn derbyn hyfforddiant a chefnogaeth briodol i ddeall amcanion y gwasanaeth, polisiau cynllunio, rôl aelod pwyllgor a threfniadau gweithdrefnol pwyllgor.Mae gan y Cyngor brotocol pwyllgor cynllunio (neu gyfwerth) sy'n cynnwys cod ymddygiad a threfniadau gweithdrefnol pwyllgor cynllunio.Mae gan y Cyngor gynllun dirprwyo clir a thryloyw y glynir ato.Mae mecanweithiau priodol i fynd i'r afael ag unrhyw achosion o dorri protocolau neu wahaniaethau barn broffesiynol wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio ac achosion gorfodi cynllunio.Mae gan y Gwasanaeth Cynllunio brosesau clir a thryloyw ar gyfer penderfynu ar geisiadau cynllunio, y gall y cyhoedd eu cyrchu'n hawdd.Mae gan y Gwasanaeth Cynllunio gytundeb clir gyda phartneriaid sy'n diffinio rolau a chyfrifoldebau ar gyfer y cyngor.

Cwestiwn Lefel 2	Meini prawf archwilio (yr hyn yr ydym yn chwilio amdano)
<p>2.3 A yw'r Cyngor yn dyrannu adnoddau i sicrhau gwydnwch tymor hwy y Gwasanaeth Cynllunio?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn deall yr heriau presennol o ran cynaliadwyedd gwasanaeth, gwytnwch ac adnoddau yn y Gwasanaeth Cynllunio. • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn deall manteision buddsoddi mewn dulliau ataliol tymor hir a'r gost (yn ariannol ac o ran canlyniadau) o beidio â gwneud hynny. • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio wedi ystyried yr adnoddau y bydd eu hangen arno i gyflawni canlyniadau cynaliadwy, tymor hwy a sut y gallai reoli unrhyw risgiau, e.e. recriwtio a chadw staff. • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio wedi nodi sut y bydd y cynlluniau busnes gwasanaeth yn cael eu hadnoddau dros y tymor canolig i'r tymor hwy cyn belled ag sy'n ymarferol (e.e. cynlluniau i gefnogi datblygiadau fel Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol ac ati) • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn dangos sut mae'n cynnwys staff a phartneriaid allweddol wrth ddylunio darpariaeth gwasanaethau yn y dyfodol. • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn deall effaith partneriaethau ar adnoddau.
<p>2.4 A yw'r Cyngor yn adolygu ac yn monitro effeithiolrwydd ei drefniadau ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae trefniadau i'r Gwasanaeth Cynllunio adrodd ei berfformiad yn erbyn ei amcanion i uwch reolwyr, Aelodau a'r cyhoedd. • Mae'r Cyngor yn mesur y cyfraniad ehangach y mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn ei wneud ar draws ei amcanion ei hun/partneriaeth. • Caiff cynnydd ei fesur yn erbyn amcanion tymor byr, canolig a thymor hir. • Mae diwylliant dysgu a datblygu parhaus ar gyfer staff cynllunio ac Aelodau sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd. • Mae'r Gwasanaeth Cynllunio a'r Pwyllgor Cynllunio yn arsylwi arfer gorau gan Awdurdodau Cynllunio Lleol eraill. • Gall y Gwasanaeth Cynllunio fynegi'r buddion a'r adborth a gesglir o bartneriaethau. • Gall y Gwasanaeth Cynllunio ddangos sut mae partneriaethau'n cael eu monitro.

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.